

REFERAT Miljøudvalget d. 08-03-2023

Mødedato Onsdag d. 08. marts 2023 kl. 15:00

Mødested Mødelokale 5

Mødedeltagere Karsten Byrgesen, D, Michael Nielsen, C, Preben Friis-Hauge, V, Annette Lundgaard, V, Martin Schmidt Konradsen, Ø, Poul Erik Jensen, A, Simon Sharif Chowdhury, A

Indholdsfortegnelse

Godkendelse af forslag til "Nye forureningsundersøgelser og oprydninger" i 2023.....	3
Orientering om myndighedsansvar og regionens indsats mod PFAS i 2023.....	5
Orientering om aktuelle sager.....	8
Forslag til besigtigelser i 2023.....	9
Eventuelt.....	10
Næste møde.....	11
Underskriftsside.....	12

Punkt 1: Godkendelse af forslag til "Nye forureningsundersøgelser og oprydninger" i 2023

22/49229

Resumé

Den årlige arbejdsplan fastlægger, hvor i regionen der skal startes ny videregående indsats (større forureningsundersøgelser og oprensninger) i det kommende år. Forslaget for 2023 har efter miljøudvalgets godkendelse været i offentlig høring fra 30. november 2022 til 13. januar 2023.

Administrationen fremlægger hermed forslag til behandling af de indkomne kommentarer med henblik på endelig vedtagelse af den årlige arbejdsplan for 2023.

Sagsfremstilling

Forslag til "Nye forureningsundersøgelser og oprensninger i 2023" omfatter den del af den videregående indsats, som skal besluttes for 2023.

En stor del af regionens aktiviteter på jordforureningsområdet i 2023 er enten lovbundne, videreført fra tidligere, akut igangsat eller er fastlagt i tidligere handleplaner. Disse er ikke en del af arbejdsplanen.

Forslag til "Nye forureningsundersøgelser og oprensninger i 2023" er udarbejdet på grundlag af principperne i delstrategien "Rent vand og jord i Region Syddanmark". Her har grundvandet højeste prioritet, og målet er at opnå "mest godt grundvand for pengene". Fokus er også på indeklimaproblemer i boliger, og i særlige tilfælde prioriteres en indsats af hensyn til at hindre direkte kontakt med forurenede jord.

Forslag til besvarelse af høringssvar

Forslag til "Nye forureningsundersøgelser og oprensninger i 2023" har efter miljøudvalgets godkendelse været fremlagt offentligt fra 30. november 2022 til og med 13. januar 2023 på regionens høringsportal og desuden været udsendt direkte til berørte grundejere, kommunerne samt vandforsyningernes to brancheforeninger: Dansk Vand- og Spildevandsforening og Danske Vandværker. Flere grundejere har henvendt sig med opklarende spørgsmål, som er blevet besvaret løbende. Der ud over har tre kommuner indsendt kommentarer til forslaget.

Administrationen fremlægger hermed forslag til behandling af de indkomne kommentarer med henblik på endelig vedtagelse af arbejdsplanen for 2023. Kommentarerne er gengivet i bilag 1 sammen med administrationens forslag til besvarelse og behandling af kommentarerne. Kommentarerne giver ikke anledning til at foreslå ændringer i listen over, hvor regionen skal gennemføre nye videregående undersøgelser og oprensninger i 2023.

Forslag til "Nye forureningsundersøgelser og oprensninger i 2023"

Listen med de foreslåede nye undersøgelser og oprensninger kan ses i bilag 2. Her fremgår desuden prioriteringsgrundlaget, og der præsenteres kort over lokaliteternes geografiske placering. Kortene viser både de undersøgelser og afværger, der er overførte fra 2022 samt de nye i 2023.

Ud fra den nuværende status for grundvandsindsatsen og den aktuelle viden om akutte forureninger foreslås det, at regionen starter nye videregående undersøgelser og oprensninger op på 29 lokaliteter. Ved oprensning forstås her en afværgeindsats, som sikrer mod, at forureningen kan udgøre en risiko. Der kan således efterlades en forurening, hvis det

er dokumenteret, at den ikke udgør nogen risiko.

Andre fokusområder i 2023

Regionen har også i 2023 et stort fokus på arbejdet med at opspore og risikovurdere PFAS-forureninger. Der er ca. 4.600 steder med mistanke om PFAS-forurening, hvoraf ca. 3.800 er med offentlig indsats over for enten grundvand, kontakt eller overfladevand. Staten har givet regionerne en permanent øget bevilling til arbejdet med PFAS, og Region Syddanmarks andel af bevillingen andrager godt 3 mio. kr. årligt.

Generationsforureningerne vil også i det kommende år fylde en del. Arbejdet med at rense op i Kærgård Klitplantage er gået ind i den sidste etape og ventes afsluttet i 2027. Herefter vil der gå ca. 15 år, inden de sidste restriktioner kan fjernes. I Grindsted arbejdes der med at afgrænse forureningsfanen fra fabriksgrunden og med at screene for egnede metoder til oprensning ved Grindsted Å. På Himmarn Strand pågår der et arbejde med at designe oprensningsløsningen, så entreprisedelen kan komme i udbud i løbet af 2023.

Regionsrådet har på mødet den 24. januar 2022 delegeret til miljøudvalget at beslutte det årlige arbejdsprogram for jordforureningsområdet.

Klimavurdering

Indsatserne er prioriteret i henhold til den regionale udviklingsstrategi. Der er ikke foretaget klimavurderinger af de indsatser, der fremgår af planen.

Indstilling

Det indstilles:

At de indkomne kommentarer besvares som foreslået af administrationen, jf. bilag 1.

At arbejdsplanen for 2023 "Nye forureningsundersøgelser og oprensninger 2023" godkendes.

Beslutning i Miljøudvalget den 08-03-2023

Indstillingen blev tiltrådt.

Bilag

Bilag 1: AP2023 - Notat om behandling af høringssvar

Bilag 2: Forslag til "Nye forureningsundersøgelser og oprydninger i 2023"

Punkt 2: Orientering om myndighedsansvar og regionens indsats mod PFAS i 2023

21/66804

Resumé

Region Syddanmark har fået en permanent bevilling på 3,3 mio. kr. årligt til indsatsen over for PFAS-forurening. Denne orientering giver et kort overblik over regionens rolle og igangværende opgaver. I 2023 vil regionen, som det fremgår af arbejdsplanen på jordforureningsområdet for 2023, bl.a. koncentrere indsatsen omkring brandøvelsespladser, hvor der er brugt store mængder PFAS-holdigt brandslukningsskum. Herudover vil der også være fokus på at skabe et bedre overblik over omfanget af grunde med mulig PFAS-forurening samt igangsætte revurdering af ældre sager.

Sagsfremstilling

Der har over de senere år været et stigende fokus på de såkaldte PFAS-forbindelser, herunder den specifikke PFAS-forbindelse PFOS. PFAS er en samlet betegnelse for mange tusinde industrielt fremstillede flourstoffer, som har været anvendt i mere end 50 år. PFAS er både vand-, fedt- og smudsafvisende og brandhæmmende. Stofferne har derfor været bredt anvendt i fx maling, til imprægnering af pap, fødevareemballager, tekstiler og teflonpander samt i brandslukningsskum. Brugen af PFOS blev forbudt i 2006, men det blev dog tilladt at anvende allerede produceret PFOS-holdigt brandskum frem til 2011. Danmark arbejder i dag sammen med Tyskland, Holland, Sverige og Norge for, at der i EU kommer yderligere begrænsninger på anvendelsen af PFAS-stoffer i EU.

Regionerne har fra 2023 fået tildelt i alt 20 mio. kr. årligt til PFAS-opgaven. Heraf er ca. 3,3 mio. kr. tildelt Region Syddanmark.

Det store fokus på PFAS og PFOS i Danmark udspringer bl.a. af en sag fra Korsør, hvor det i 2021 blev klart, at flere borgere havde spist PFOS-holdigt oksekød. Kvæget, som kødet kom fra, havde græsset og drukket vand på et areal, der var blevet forurenet med PFOS fra en brandøvelsesplads.

PFAS-stofferne er kendetegnet ved, at de er langsomt nedbydelige i naturen, og at de ophobes igennem fødekæderne. Mange PFAS-stoffer kan desuden transporteres over store afstande via luft- eller havstrømme. Generelt har PFAS-forbindelserne en forholdsvis lav akut giftighed, men stofferne kan ved lang tids påvirkning have helbredsmæssige effekter for mennesker. Sundhedsstyrelsen vurderer, at PFAS kan medføre:

- Nedsat antistofrespons i forbindelse med vaccination, primært hos børn.
- Forhøjet kolesterol.
- Nedsat fødselsvægt.
- Let leverpåvirkning.

PFAS er også mistænkt for at kunne øge risikoen for visse kræfttyper. Sundhedsstyrelsen konkluderer på nuværende tidspunkt, at der ikke er fundet en entydig sammenhæng mellem PFAS-påvirkning og kræft, men at der er behov for yderligere studier.

Skærpede grænseværdier

De første danske grænseværdier for PFAS blev indført i 2015. Miljøstyrelsen skærpede i sommeren 2021 grænseværdierne i drikkevand og grundvand efter anbefaling fra Det europæiske Fødevareagentur (EFSA). Drikkevand må i dag ikke indeholde mere end 2 nanogram/liter (sum af 4 specifikke PFAS-forbindelser). Herudover gælder den

oprindelige grænseværdi på 100 nanogram/liter fortsat, nu for summen af 22 navngivne PFAS-forbindelser mod tidligere 12.

Der er flere steder i landet fundet indhold af PFAS i vandværksboringer. I Region Syddanmark har særligt fund i vandværksboringer på Fanø været i fokus. I dag renses vandet på Fanø, og sideløbende arbejdes der på at finde kilden til PFAS-forureningen på Fanø. Derfor har Region Syddanmark som led i udmøntningen fra ”Den syddanske udviklingspulje for rent vand og jord” støttet et projekt, der skal se på belastningen fra havskum. Det ser nemlig ud til, at PFAS fra havet især spredes via havskum og luftbårne partikler.

Rollefordeling mellem myndighederne

Indsatsen over for PFAS er fordelt mellem flere myndigheder. Regionernes myndighedsansvar omhandler først og fremmest de såkaldte punktkilder, dvs. forurening eller mulig forurening fra fx tidligere virksomheder og lossepladser, hvor forureneren ikke kan gøres ansvarlig for forureningen. Regionernes myndighedsansvar omfatter ikke den diffuse forurening, hvor der ikke entydigt kan defineres en kilde til forureningen – eksempler herpå er forurening som spredes fra havet til land via havskum. Rollefordelingen mellem forskellige myndigheder er nærmere beskrevet i bilag 1.

Prognose over omfanget af PFAS-opgaven i Region Syddanmark

Der har den senere tid været fokus på antallet af grunde med mulig PFAS-forurening i Danmark. De tal, der har været fremme i medierne, er baseret på et databaseudtræk, der af regionerne alene er anvendt som en prognose over det potentielle omfang af PFAS-opgaven. Baggrunden for, at regionerne har kunnet anvende udtræk fra eksisterende databaser til estimering af PFAS-opgavens omfang er, at PFAS-aktiviteter i mange tilfælde er knyttet til andre muligt forurenende aktiviteter. Mange af lokaliteterne findes derfor allerede i regionens databaser. Der har imidlertid ikke været fokus på brug af PFAS og aktiviteter i tilknytning hertil ved vurdering af grundene. Evt. anvendelse af PFAS er således endnu ikke be- eller afkræftet på de enkelte grunde.

I Region Syddanmark omfatter prognosen ca. 2.800 lokaliteter, hvor regionen har indsats over for værdifuldt grundvand, bolig eller anden meget følsom anvendelse. Prognosen er et øjebliksbillede fra foråret 2022, hvor prognosen er udarbejdet og omfatter ikke de lokaliteter, hvor regionerne ikke har indsats, eller hvor der kan være en risiko for overfladevand.

Der har fra forskellig side været kritiseret, at ikke alle grundejere har været kontaktet direkte af regionerne. Her skal man være opmærksom på, at der skal foreligge konkret viden inden en lokalitet kan kortlægges, da en kortlægning medfører forskellige forpligtigelser for grundejeren. På denne baggrund er det vurderet, at der pt ikke er belæg for at kontakte de enkelte grundejere. Det skal dog bemærkes, at en stor del af lokaliteterne i databaseudtrækket allerede er kortlagt som følge af anden forurening.

Det ligger en stor opgave foran regionen ift. at få gennemgået lokaliteterne omfattet af prognosen, og der er ikke ressourcer til at gennemgå og vurdere alle lokaliteter på én gang. Regionen er derfor ved at planlægge, hvordan opgaven gribes bedst muligt an og vil i den forbindelse bl.a. have fokus på, hvor risikoen for miljø- og sundhedsmæssige problemer kan være størst. Det forventes iøvrigt, at staten i 2023 kommer med en national handleplan for PFAS.

Indsatsen mod PFAS-punktkilder i 2023

Indsatsen mod PFAS-punktkilder er kun én af regionens mange opgaver på jordforureningsområdet. Der er mere end 10.000 forurenede og muligt forurenede grunde i regionen, heraf tre generationsforureninger. Der er derfor løbende behov for en målrettet prioritering af opgaverne, så regionen hele tiden har fokus på de forureninger, der udgør den største risiko for drikkevand og menneskers sundhed

Den regionale udviklingsstrategi fastlægger de bærende principper for, hvordan indsatsen inden for jordforureningsområdet skal prioriteres. De bærende principper for prioritering af indsatsen er:

1. Indsatsen overfor grundvandstruende forureninger i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande har højeste prioritet.
2. Indsatsen over for indeklimaproblemer på boliggrunde prioriteres højt.
3. Indsatsen i forhold til overfladevand og natur samt over for jordforurening med kontaktrisiko prioriteres sideordnet og kun i særlige tilfælde. Særlige tilfælde kan f.eks. være forurening med akut farlige stoffer eller særligt omfattende forureninger.

Generationsforureninger prioriteres sideløbende i takt med politisk prioriterede bevillinger.

PFAS-opgaven følger også denne prioritering, og der undersøges allerede for indhold af PFAS i grundvandet som led i regionens almindelige indsats, når det er relevant. Som supplement hertil har der i 2022 været foretaget en særlig indsats over for brandøvelsespladser og andre udvalgte lokaliteter, som vurderes at udgøre en særlig stor risiko for PFAS-forurening. Denne indsats videreføres i 2023. I 2023 dannes desuden et mere detaljeret overblik over PFAS-opgavens omfang, herunder antallet af lokaliteter. De aktiviteter, der på nuværende tidspunkt forventes at igangsættes, fremgår af bilag 2.

Sagen forelægges regionsrådet den 27. marts 2023 til orientering.

Klimavurdering

Der er ikke foretaget en klimavurdering af aktiviteterne nævnt i denne orientering, idet de ikke bidrager til realisering af klimastrategien.

Indstilling

Til orientering.

Beslutning i Miljøudvalget den 08-03-2023

Til orientering.

Bilag

Bilag 1: Myndighedsroller ved PFAS-forurening

Bilag 2: Indsatsen mod PFAS-punktkilder i 2023

Punkt 3: Orientering om aktuelle sager

23/363

Sagsfremstilling

Administrationen orienterer på mødet om aktuelle sager:

- Delafgørelse vedr. Miljø- og Fødevareklagenævnets ophævelse af opsættende virkning over klage over tilladelse i Nr. Hostrup.
- Henvendelse fra ITD om praksis for dispensation til tilførsel af ren jord til grusgrave.
- Status for arbejdet med generationsforureningen ved Himmark Strand.

Indstilling

Til orientering.

Beslutning i Miljøudvalget den 08-03-2023

Administrationen orienterede bl.a. om delafgørelse vedr. Miljø- og Fødevareklagenævnets ophævelse af opsættende virkning over klage over tilladelse i Nr. Hostrup, henvendelse fra ITD om praksis for dispensation til tilførsel af ren jord til grusgrave og ansøgning om råstofindvinding i Vedsted, samt gav en status for arbejdet med generationsforureningen ved Himmark Strand.

Punkt 4: Forslag til besigtigelser i 2023

23/363

Resumé

Der forelægges forslag til besigtigelser (studieture) i 2023.

Sagsfremstilling

Miljøudvalget har tidligere udtrykt ønske om at komme på besigtigelser, bl.a. til en aktiv grusgrav.

Administrationen foreslår, at der i 2023 afholdes to besigtigelser:

1. Besøg ved generationsforureningen ved Himmark Strand. Besøget kan f.eks. foregå i forbindelse med et udvalgsmøde før sommerferien, men der må påregnes længere tid end det ordinære udvalgsmøde på 3 timer.
2. Besøg i en stor grusgrav med indvinding af sand, grus og sten tæt ved Rødekro i Aabenraa Kommune. Besøget kan f.eks. foregå på et udvalgsmøde efter sommerferien.

Administrationen vil kort på udvalgsmødet uddybe de to forslag.

Miljøudvalget kan også have andre forslag og ønsker.

Besigtigelserne vil efterfølgende blive konkret planlagt, herunder tidspunkt.

Indstilling

Det indstilles,

At sagen drøftes.

Beslutning i Miljøudvalget den 08-03-2023

Miljøudvalget vil gerne besigtige generationsforureningen ved Himmark Strand i 2023, evt. 2024, en stor grusgrav med indvinding af sand, grus og sten tæt ved Rødekro i Aabenraa Kommune samt tidligere grusgrave ved Tarup-Davinde og grusgrav ved Birkende med fokus på bl.a. forholdet til naboer og reetablering.

Punkt 5: Eventuelt

23/363

Beslutning i Miljøudvalget den 08-03-2023

Annette Lundgaard orienterede om arbejdet i Udvalget for Miljø og Klima i Danske Regioner.

Punkt 6: Næste møde

23/363

Sagsfremstilling

Næste møde er tirsdag den 11. april 2023 kl. 11.00-14.00 i regionshuset.

Mødeplanen for 2023:

- Torsdag den 4. maj 2023 kl. 13.00-16.00
- Tirsdag den 6. juni 2023 kl. 11.00-14.00
- Tirsdag den 15. august 2023 kl. 13.00-15.00 (RESERVERET)
- Tirsdag den 12. september 2023 kl. 13.00-16.00
- Tirsdag den 10. oktober 2023 kl. 13.00-16.00
- Tirsdag den 14. november 2023 kl. 13.00-16.00
- Tirsdag den 5. december 2023 kl. 11.00-14.00

Indstilling

Til orientering.

Beslutning i Miljøudvalget den 08-03-2023

Næste møde er tirsdag den 11. april 2023 kl. 11.00-14.00 i regionshuset.

Punkt 7: Underskriftsside

23/363